

ปัจจัย

ที่มีผลต่อวิกฤตศรัทธาของประชาชน
ที่มีต่อองค์กรเมืองไทยบุญธิกา ศิริวรรณ^{1*} จุฑารัตน์ ทรัพย์พัฒน์มงคล² เกรียงฤทธิ์ ผิวเหลือง³ วีรณัฐ พรหมจักร⁴

รับบทความ: 10 สิงหาคม 2568 แก้ไขบทความ: 2 กันยายน 2568 ตอรับบทความ: 8 กันยายน 2568

บทคัดย่อ

บทความวิชาการนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อวิกฤตศรัทธาของประชาชนที่มีต่อองค์กรเมืองไทย วิเคราะห์ความสำคัญของการฟื้นฟูศรัทธา และสังเคราะห์แนวทางแก้ไขปัญหาดังกล่าว โดยใช้การศึกษาค้นคว้าเชิงเอกสาร (Documentary Research) จากหนังสือบทความวิชาการ รายงานวิจัย และแหล่งข้อมูลทั้งในและต่างประเทศ การวิเคราะห์อาศัยแนวคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง ได้แก่ แนวคิดความเชื่อมั่นทางการเมือง (Political Trust) ระบบอุปถัมภ์ (Patron-Client System) ทฤษฎีการแบ่งแยกอำนาจ (Separation of Powers) ของมองเตสกีเออ และแนวคิดธรรมาภิบาล (Good Governance) เพื่ออธิบายสาเหตุและผลกระทบของวิกฤตศรัทธาในระบบการเมืองไทย

ผลการศึกษาพบว่า วิกฤตศรัทธาที่ประชาชนมีต่อองค์กรเมืองไทยเกิดจากปัญหาเชิงโครงสร้างและพฤติกรรมทางการเมือง เช่น การทุจริตคอร์รัปชัน การขาดคุณธรรมและจริยธรรมของผู้ดำรงตำแหน่ง การแทรกแซงทางการเมืองของกองทัพ ระบบราชการแบบรวมศูนย์ ระบบอุปถัมภ์ พรรคการเมืองที่ขาดความเป็นสถาบัน และการพัฒนาเศรษฐกิจที่ไม่ทั่วถึง ปัจจัยเหล่านี้ทำให้ประชาชนสูญเสียความไว้วางใจต่อรัฐบาลและนักการเมือง เกิดความเบื่อหน่ายต่อการมีส่วนร่วมทางการเมือง และลดความเชื่อมั่นในกลไกถ่วงดุลอำนาจ ส่งผลกระทบต่อเสถียรภาพของระบอบประชาธิปไตย บทความนี้ได้เสนอแนวทางแก้ไขด้วยการปฏิรูปเชิงโครงสร้างเพื่อสร้างระบบการเมืองที่โปร่งใส ตรวจสอบได้ และยึดประโยชน์สาธารณะเสริมสร้างคุณธรรมจริยธรรมของนักการเมือง และเปิดโอกาสให้ประชาชนมีส่วนร่วมอย่างแท้จริง เพื่อฟื้นฟูศรัทธาและเสถียรภาพทางการเมืองไทยในระยะยาว

คำสำคัญ: วิกฤตศรัทธา นักการเมืองไทย การเมืองไทย ระบอบประชาธิปไตย

¹⁻⁴ หลักสูตรรัฐศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตศรีล้านช้าง

* อีเมล: sinetika13@gmail.com

Factors Affecting the Crisis of Public Confidence in Thai Politicians

Boontika Keereewan^{1*} Jutharat Subphatthanamongkon²
Kraengrit Peawluang³ Weeranuch Promjak⁴

Abstract

This academic article aims to examine the factors contributing to the crisis of public confidence in Thai politicians, analyze the significance of restoring such confidence, and synthesize practical strategies for addressing the issue. Utilizing a documentary research approach, the study draws upon books, peer-reviewed academic articles, research reports, and other relevant sources from both domestic and international contexts. The analysis employs key theoretical frameworks, including Political Trust, the Patron-Client System, Montesquieu's Theory of Separation of Powers, and the principles of Good Governance, to elucidate the underlying causes and implications of this crisis within the Thai political system. The findings reveal that the crisis of public confidence stems from deeply rooted structural and behavioral deficiencies, including pervasive corruption, the absence of ethical and moral accountability among officeholders, recurrent military interventions, centralized bureaucratic governance, entrenched patronage networks, the institutional weakness of political parties, and inequitable economic development. These factors have collectively eroded citizens' trust in the government and political representatives, fostered disillusionment toward political participation, and diminished public confidence in the mechanisms of checks and balances. Consequently, this erosion of trust undermines the stability and effectiveness of Thailand's democratic governance. The article proposes that addressing this crisis requires comprehensive structural reforms aimed at fostering a transparent, accountable, and public-oriented political system. It emphasizes the necessity of enhancing the ethical and moral standards of political actors while expanding meaningful citizen participation in decision-making processes. Restoring public confidence is presented as a critical prerequisite for revitalizing democratic governance and achieving long-term political stability in Thailand.

Keywords: Crisis Of Faith, Thai Politicians, Thai Politics, Democracy

¹⁻⁴ Master of Political Science Program, Mahamakut Buddhist University, Sri Lanchang Campus, Thailand

* Email: sinetika13@gmail.com

บทนำ

การเมือง ถือเป็นกลไกสำคัญต่อการพัฒนาประเทศในด้านของการกำหนดทิศทางการพัฒนา การจัดสรรทรัพยากร การพัฒนาโครงสร้างพื้นฐาน การศึกษา สาธารณสุข และการเศรษฐกิจ ซึ่งเหล่านี้ล้วนส่งผลต่อคุณภาพชีวิตและความเป็นอยู่ของประชาชนโดยตรง โดยการเมืองนั้นจะถูกขับเคลื่อนด้วยกระบอกที่เรียกว่า “นักการเมือง” ซึ่งมีหน้าที่หลัก คือ การเป็นตัวแทนของประชาชน รับฟังความคิดเห็นและความต้องการของประชาชน เพื่อนำมาประกอบการตัดสินใจและผลักดันนโยบายให้สอดคล้องกับความต้องการของประชาชน ดังนั้นผู้ที่เข้ามาเป็นนักการเมืองจึงมีความจำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องมีความรับผิดชอบต่อประชาชนและประเทศชาติ พร้อมทั้งต้องมีจริยธรรมและธรรมาภิบาลในการปฏิบัติหน้าที่ เพื่อให้การบริหารงานโปร่งใสและตรวจสอบได้ (ศุทธิกานต์ มีจัน, 2557) แต่อย่างไรก็ดีสำหรับประเทศไทยแล้วนั้นปัจจุบันถือได้ว่า ประเทศกำลังเผชิญกับปัญหาวิกฤตศรัทธาของประชาชนที่มีต่อนักการเมือง ซึ่งสะท้อนให้เห็นผ่านพฤติกรรมของประชาชน เช่น ความไม่สนใจเข้าร่วมกิจกรรมทางการเมือง การงดออกเสียงเลือกตั้ง หรือการแสดงออกถึงความไม่พอใจผ่านสื่อสังคมออนไลน์ (สำนักงานคณะกรรมการการเลือกตั้ง, 2566; Transparency International, 2023) ปรากฏการณ์นี้สะท้อนภาวะวิกฤตศรัทธาทางการเมือง (Political Trust Crisis) ซึ่งอาจส่งผลกระทบต่อความมั่นคงของระบอบประชาธิปไตย (Almond & Verba, 1963; Easton, 1975)

โดยจากการศึกษาถึงสาเหตุของการเกิดวิกฤตศรัทธาของประชาชนที่มีต่อนักการเมือง เรื่อง การศึกษา เรื่อง วิกฤตศรัทธาของประชาชนที่มีต่อระบบการเมืองการปกครองไทยในปัจจุบัน พบสาเหตุหลัก 8 ประการ คือ (1) การยึดติดกับรูปแบบของประชาธิปไตย (2) ระบบอุปถัมภ์ (3) การแทรกแซงทางการเมืองของทหารไทย (4) การบริหารราชการแผ่นดินแบบรัฐรวมศูนย์ (5) การทุจริตคอร์รัปชัน (6) พรรคการเมืองไทยที่ขาดความเป็นสถาบันทางการเมืองอย่างแท้จริง (7) การพัฒนาทางเศรษฐกิจของไทย และ (8) การขาดคุณธรรมจริยธรรมของนักการเมือง (พระครูธรรมธรวรวิมูญ จิตตญาณ (สุวรรณจู), 2566) ในขณะที่ผลการศึกษาของสำนักวิจัย ซูเปอร์โพล (2568) ได้ระบุไว้ว่า เหตุผลหลักที่ทำให้ประชาชนรู้สึกว่าการเมืองกำลังถึงทางตัน ได้แก่ ความขัดแย้งภายในรัฐบาล ร้อยละ 45.7 ปัญหาในวุฒิสภา ร้อยละ 43.8 ปัญหาส่วนตัวของนักการเมืองใหญ่ ร้อยละ 40.9 ปัญหาความไม่เชื่อมั่นของประชาชนต่อการตรวจสอบขององค์กรอิสระ ร้อยละ 39.7 และความรู้สึกรู้ว่ามีการเลือกปฏิบัติ ร้อยละ 38.2 ปัจจัยเหล่านี้สะท้อน “วิกฤตศรัทธา” ซึ่งไม่ได้จำกัดอยู่แค่ฝ่ายนิติบัญญัติหรือบริหาร แต่ครอบคลุมถึงระบบตรวจสอบและความเป็นธรรมในสังคมการเมืองไทย ซึ่งจากปัญหาวิกฤตศรัทธาของประชาชนที่มีต่อนักการเมืองนี้เอง ส่งผลทำให้สังคมไทยในปัจจุบันมีความต้องการที่จะปฏิรูปการเมืองและการปกครอง เพื่อก้าวเข้าสู่ความเป็นสังคมที่ศิวิไลซ์ เนื่องจากต้องเผชิญกับปัญหาการคอร์รัปชันในระดับสูง และประชาชนส่วนใหญ่ยังมีฐานะยากจน ในขณะที่ ญัฐพล บุญยพิพัฒน์ (2560: 79) อ้างถึงในเวชสุวรรณ อาจิวชัย (2566) (ไม่พบการอ้างอิงท้ายบท) ที่ให้ความเห็นว่าการที่ประชาชนยังขาดการศึกษาหรือมีคุณภาพชีวิตที่ไม่ดีรวมถึงการที่พรรคการเมือง และการเลือกตั้งไม่สามารถสร้างตัวแทนที่แท้จริงของประชาชนได้ และการยึดอำนาจโดยทหารซึ่งทำลายกระบวนการประชาธิปไตย เป็นสาเหตุที่ทำให้เกิดวิกฤต

ศรัทธาของประชาชนต่อระบบการเมืองการปกครองไทย ทั้งนี้เนื่องจากประชาชนยังไม่มีสิทธิ์ในการควบคุมดูแล หรือถอดถอนสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรให้ทำงานเพื่อประโยชน์ของประชาชนยังขาดสิทธิ์ในการตรวจสอบการบริหารประเทศให้เป็นไปอย่างซื่อสัตย์ และเพื่อประโยชน์ส่วนรวม จึงทำให้ประชาชนขาดความเชื่อมั่นต่อระบบการเมืองการปกครองไทย เนื่องด้วยลักษณะทางการเมืองในต่างจังหวัดยังคงปรากฏรูปแบบการสืบทอดอำนาจทางการเมืองผ่านระบบเพื่อนพ้องวัฒนธรรมการเมืองแบบอุปถัมภ์ โดยมีเครือข่ายความสัมพันธ์ทั้งในรูปแบบเครือญาติ และกลุ่มอิทธิพลทางการเมืองเป็นแรงสนับสนุนสำคัญสถานการณ์ดังกล่าวสะท้อนให้เห็นถึงโครงสร้างทางการเมืองที่ยังคงยึดโยงกับกลุ่มบุคคล และเครือข่ายอำนาจมากกว่าความยึดมั่นในหลักธรรมาภิบาลและประโยชน์ส่วนรวมแม้ในช่วงทศวรรษที่ผ่านมา จะมีความพยายามกระจายอำนาจสู่ท้องถิ่น และมีการเลือกตั้งในระดับท้องถิ่นที่เป็นรูปธรรมมากขึ้นแต่ปัญหาการทุจริตคอร์รัปชันยังคงเป็นอุปสรรคสำคัญต่อการพัฒนาของจังหวัด เนื่องจากการขาดหลักธรรมาภิบาลในการดำเนินงานของหน่วยงานภาครัฐส่งผลให้การพัฒนาด้านต่าง ๆ ขาดประสิทธิภาพ (ปรีชา อุยตระกูล และคณะ, 2561) อ้างถึงใน ไพวรรณ บุรีมาตร (2566)

จากปัญหาสภาพการณ์ทางการเมืองที่กล่าวมาข้างต้นสะท้อนให้เห็นว่า ปัจจัยที่มีผลต่อวิกฤตศรัทธาของประชาชนที่มีต่อนักการเมืองไทย มิได้เกิดขึ้นเพียงจากปัจจัยระดับประเทศเท่านั้น แต่ยังเกี่ยวข้องอย่างใกล้ชิดกับปัจจัยในระดับท้องถิ่น ซึ่งยังคงมีระบบอุปถัมภ์เครือข่ายอิทธิพล และการทุจริตที่ฝังรากลึกปัจจัยเหล่านี้ไม่เพียงส่งผลต่อความเชื่อมั่นที่ประชาชนมีต่อนักการเมืองแต่ยังบั่นทอนเสถียรภาพของระบอบประชาธิปไตย และความเชื่อมั่นในกระบวนการทางการเมืองโดยรวม ดังนั้น การศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อวิกฤตศรัทธาของประชาชนที่มีต่อนักการเมืองไทย จึงมีความจำเป็นอย่างยิ่ง เพื่อให้เข้าใจปัจจัยที่ส่งผลกระทบต่อความเชื่อมั่นดังกล่าว และเพื่อใช้เป็นแนวทางกำหนดมาตรการในการฟื้นฟูศรัทธาของประชาชนอันจะนำไปสู่การพัฒนาการเมืองไทยให้เป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ

นักการเมือง: กลไกสำคัญของระบอบการเมืองไทย

การเมืองไทยในปัจจุบันเป็นระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข ซึ่งมีลักษณะเป็นการปกครองตามระบอบรัฐสภา โดยมีพระมหากษัตริย์เป็นประมุขแห่งรัฐ และนายกรัฐมนตรีเป็นหัวหน้าฝ่ายบริหาร โครงสร้างการเมืองประกอบด้วยฝ่ายบริหาร นิติบัญญัติ และตุลาการ โดยอำนาจบริหารอยู่ที่คณะรัฐมนตรีภายใต้การนำของนายกรัฐมนตรี ซึ่งการปกครองในระบอบประชาธิปไตยนั้น การเลือกตั้งเป็นกระบวนการทางการเมืองที่มีความสำคัญ และเป็นกลไกในการแสดงการมีส่วนร่วมทางการเมืองของภาคประชาชน ซึ่งจะทำให้ผู้บริหารมีความรับผิดชอบต่อสังคมมากยิ่งขึ้น รวมทั้งเป็นการป้องกันมิให้เกิดการกำหนดนโยบายที่ไม่เหมาะสม ส่วนในฐานะที่เป็นจุดมุ่งหมายส่วนในฐานะที่เป็นจุดมุ่งหมาย การมีส่วนร่วมของประชาชน (ปราชาญา กล้าผจญ, 2562) แต่อย่างไรก็ดีเมื่อเสร็จสิ้นการเลือกตั้งลงแล้วนั้น อำนาจของประชาชนอาจพูดได้ว่า จะถูกถ่ายโอนไปยังกลุ่มคนกลุ่มหนึ่งที่เรียกว่า นักการเมือง ซึ่งเป็นคนที่ได้รับการเลือกตั้งให้เป็นผู้แทนประชาชนในแต่ละเขตพื้นที่ แต่ละจังหวัดในการเข้าไปผลักดันนโยบายให้สอดคล้องกับความต้องการ

ของประชาชนตามที่ได้หาเสียงไว้ ซึ่งคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติกำหนดโดยประกาศในราชกิจจานุเบกษาไว้ว่า ลักษณะนักการเมืองที่พึงประสงค์ ต้องเป็นผู้มีความรู้ความสามารถเกี่ยวกับการปกครองและการบริหารเข้าใจลึกซึ้งถึงปรัชญาการปกครองแบบประชาธิปไตย มีวิสัยทัศน์ มองการณ์ไกล เปิดกว้างรับฟังความคิดเห็นหลายๆ ฝ่ายมีจริยธรรมและมีศีลธรรม โดยเฉพาะอย่างยิ่งจริยธรรมและจรรยาบรรณทางการเมือง ไม่ทำลายหลักการปกครองแบบประชาธิปไตย อุทิศชีวิตเพื่อประโยชน์ของสังคมและประเทศชาติ ไม่ฉ้อราษฎร์บังหลวง ไม่มุงกอบโกย ผลประโยชน์โดยใช้ตำแหน่งอำนาจที่ครองอยู่ (ลิขิต ธีรเวคิน, 2543) แต่อย่างไรก็ดีนักการเมืองไทยมีปัญหามากเกี่ยวกับเรื่องของจริยธรรม โดยเป็นที่ยอมรับกันโดยทั่วไปว่าเป็นการเมืองระบอบอุปถัมภ์ทั้งในระดับประเทศและในระดับท้องถิ่น มีการกระทำที่เข้าข่ายผิดทางจริยธรรม ทำผิดกฎหมายในการเลือกตั้ง เช่น กลั่นแกล้งคู่แข่งผู้รับสมัครรับเลือกตั้ง การซื้อสิทธิผู้ที่มีสิทธิออกเสียงเลือกตั้ง การลอบสังหารหวัคเนน หรือคู่แข่งผู้รับสมัครรับเลือกตั้ง และเมื่อได้รับเลือกตั้งแล้วก็เข้าไปปฏิบัติหน้าที่ทำให้เกิดปัญหา เช่น มีการขายเสียง หรือทุจริตในตำแหน่งหน้าที่ การเรียกหาประโยชน์ทั้งทางตรงและทางอ้อมโดยมิชอบ การใช้ระบอบอุปถัมภ์เกิดผลประโยชน์ต่างตอบแทน เป็นเหตุให้รัฐเสียหาย การปกครองไม่มีเสถียรภาพ โดยปัญหาเหล่านี้ล้วนแล้วแต่ทำให้เกิดวิกฤตศรัทธาของประชาชนที่มีต่อนักการเมืองทั้งสิ้น (สุพิทักษ์ โตเพ็ง, 2564)

วรรณกรรมและทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง

วิกฤตศรัทธาของประชาชนที่มีต่อนักการเมืองไทย

“วิกฤตศรัทธา” ในทางการเมือง หมายถึง วิกฤตศรัทธาของประชาชนที่มีต่อระบบการเมืองการปกครองไทย ซึ่งหมายถึง การที่ประชาชนได้รับผลกระทบจากทางการเมือง สะท้อนให้เห็นถึงการขาดความเชื่อมั่นต่อรัฐบาล อันเกิดจากการบริหารประเทศ การแก้ไขสถานการณ์ หรือการตัดสินใจที่ล่าช้า จนกลายเป็นวิกฤตศรัทธาที่ส่งผลกระทบต่อประเทศโดยรวม ซึ่งวิกฤตศรัทธานี้ เมื่อเกิดขึ้นแล้วถือเป็นปัญหาสำคัญอย่างมากที่จะต้องเร่งแก้ไข เพราะในระบอบประชาธิปไตย ความศรัทธาในระบบการเมืองและตัวแทนที่ได้รับเลือกตั้งถือเป็นพื้นฐานสำคัญที่ทำให้โครงสร้างทางการเมืองดำรงอยู่ได้ เมื่อประชาชนยังเชื่อว่าระบบสามารถตอบสนองต่อความต้องการและแก้ไขปัญหาของพวกเขาได้ กระบวนการมีส่วนร่วมทางการเมืองย่อมเกิดขึ้นอย่างต่อเนื่อง ไม่ว่าจะผ่านการเลือกตั้ง การออกเสียงแสดงความคิดเห็น หรือการเคลื่อนไหวในรูปแบบต่าง ๆ (ศุทธิกานต์ มีจัน, 2557)

จากการศึกษาแนวคิดทฤษฎีที่เกี่ยวกับวิกฤตศรัทธาทางการเมือง สรุปได้ว่า คำว่า “วิกฤต” พจนานุกรม Oxford Advanced Learner อธิบายว่าเป็นช่วงเวลาแห่งอันตราย ความยากลำบาก หรือสถานการณ์ที่ต้องตัดสินใจสำคัญ ส่วนพจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2525 ระบุว่าเหตุการณ์หรือช่วงเวลาที่อยู่ในอันตราย อันอาจนำไปสู่ผลลัพธ์ทั้งดีหรือร้าย เวชสุวรรณ อาจิรัชย์ (2566) เสริมว่าวิกฤตเป็นช่วงเวลาหรือสถานการณ์ที่เลวร้ายและอยู่ในขั้นหัวเลี้ยวหัวต่อซึ่งอาจนำไปสู่ความสูญเสียได้ ในส่วน

ของ “ศรัทธา” นิธิ เอียวศรีวงศ์ (2564) อธิบายว่า แม้ในภาษาไทยมักแปลว่า “ความเชื่อ” แต่ในบริบท “วิกฤตศรัทธา” หมายถึงการตั้งข้อสงสัยต่อความชอบธรรมและความน่าเชื่อถือของสถาบันหรือองค์กรทางการเมือง รวมถึงการไม่ไว้วางใจในความสามารถ ความสุจริต หรือเจตนาที่บริสุทธิ์ของบุคคลในองค์กรนั้น ซึ่งทำให้อำนาจและความนับถือที่เคยได้รับจากประชาชนเสื่อมถอยลงหรือสูญหายไปโดยไม่ทันตระหนัก

ดังนั้น “วิกฤตศรัทธาทางการเมือง” จึงหมายถึง ภาวะที่ประชาชนขาดความเชื่อมั่นต่อระบบการเมืองและรัฐบาล อันเกิดจากการบริหารที่ล้มเหลว การตัดสินใจที่ล่าช้าหรือสถานการณ์ที่ไม่ตอบสนองต่อความคาดหวังของสังคม จนนำไปสู่การเสื่อมถอยของความไว้วางใจในระบบการเมืองโดยรวม ซึ่งการเสื่อมศรัทธาไม่ใช่แค่การไม่ชอบผู้นำหรือไม่พอใจนโยบายใดนโยบายหนึ่ง แต่คือการสูญเสียความเชื่อว่าการเมืองสามารถนำไปสู่ความเปลี่ยนแปลงได้จริง ผู้คนจำนวนไม่น้อยเริ่มมองว่าการเลือกตั้งเป็นเพียงพิธีกรรมที่ไม่ได้สะท้อนเจตจำนงของประชาชนอย่างแท้จริง โดยวิกฤตศรัทธาทางการเมืองที่เป็นการแสดงออกของประชาชนที่พบเห็นได้บ่อยมากที่สุด คือ ในโลกออนไลน์ ผู้คนจำนวนมากต่างแสดงความคิดเห็นผ่านถ้อยคำประชดประชัน เสียดสีหรือแสดงออกถึงความเบื่อหน่าย ไม่เชื่อถือ หรือไม่สนใจทางการเมืองอีกต่อไป หลายคนแสดงจุดยืนชัดเจนว่าพวกเขาปฏิเสธที่จะเป็นส่วนหนึ่งของระบบที่มองว่าเสื่อมทรามและไม่สามารถเปลี่ยนแปลงได้ (วิทยากร เชียงกูล, 2565)

ดังนั้นบทความวิชาการนี้จึงมุ่งเน้นที่จะศึกษาถึงปัจจัยที่มีผลต่อวิกฤตศรัทธาของประชาชนที่มีต่อนักการเมืองไทย เพื่อนำไปสู่แนวทางในการฟื้นฟูศรัทธาของประชาชนต่อนักการเมืองอย่างจริงจัง นำไปสู่การกลับมามีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนมากยิ่งขึ้น อันจะนำมาสู่ความมั่นคงทางการเมือง คือ การเป็นกลไกสำคัญต่อการพัฒนาประเทศ การจัดสรรทรัพยากร การพัฒนาโครงสร้างพื้นฐาน การศึกษา สาธารณสุข การเศรษฐกิจ และการพัฒนาประเทศชาติได้อย่างยั่งยืนต่อไป

ปัจจัยที่มีผลต่อวิกฤตศรัทธาของประชาชนที่มีต่อนักการเมืองไทย

ปัจจัยที่มีผลต่อวิกฤตศรัทธาของประชาชนที่มีต่อนักการเมืองไทย จากการทบทวนเอกสาร งานวิชาการและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องทั้งในและต่างประเทศ ซึ่งสามารถสรุปสาระสำคัญได้ว่าเกิดจากสาเหตุหลายปัจจัยที่สำคัญ ดังนี้

1. การยึดติดกับรูปแบบของประชาธิปไตย

การยึดติดกับรูปแบบของประชาธิปไตย หมายถึง การที่ประชาชนขาดความเข้าใจถึงหลักในการปกครองแบบประชาธิปไตยอย่างแท้จริง โดยการเมืองไทยยังจัดเป็นประชาธิปไตยแค่เปลือก กล่าวคือ เน้นเพียงโครงสร้างหรือสถาบันทางการเมืองภายนอก (บุญศรี มีวงศ์อุโฆษ, 2551) ขาดความเข้าใจเชิงลึกถึงหลักการประชาธิปไตยและวิธีการแก้ไขปัญหา ความพยายามแก้ปัญหาการเมืองไทยมักมุ่งไปที่การปรับปรุงกฎหมาย รัฐธรรมนูญ และโครงสร้างสถาบันการเมืองแต่กลับไม่เน้นการสร้าง ความเข้าใจแก่ประชาชนถึงบทบาทและประโยชน์ของประชาธิปไตยที่แท้จริง โดยการเมืองของประเทศไทยที่ผ่านมาในช่วงระยะเวลาหนึ่ง

พบว่า สาเหตุสำคัญที่ทำให้สภาพการเมืองไทยยังไม่มีความสำเร็จก้าวหน้าเท่าที่ควร คือ ความอ่อนแอของภาคประชาชนที่ยังขาดความตระหนักถึงความสำคัญของการมีส่วนร่วมในทางการเมือง ปลดปล่อยการเมืองเป็นเรื่องของนักการเมืองและข้าราชการที่มีอำนาจเข้ามากำหนดนโยบายและปกครองบ้านเมือง ส่งผลไปยังความไม่เสมอภาคทางการเมืองโดยเฉพาะการเข้าถึงศูนย์กลางของอำนาจภายในรัฐจะตกไปอยู่เพียงเฉพาะแค่กลุ่มคนบางกลุ่มที่มีโอกาสทางการเมือง เป็นต้น (มงคลเลิศ ด่านธานินทร์, 2551)

2. ระบบอุปถัมภ์

ระบบอุปถัมภ์นี้มีรากฐานมาจากโครงสร้างสังคมแบบศักดินาในอดีตของไทย ซึ่งมีความสัมพันธ์เชิงอำนาจที่ชัดเจนระหว่างชนชั้นปกครองและชนชั้นใต้ปกครอง แม้ว่าสังคมไทยจะเปลี่ยนแปลงไปมาก แต่ระบบอุปถัมภ์ก็ยังคงสืบทอดและปรับตัวเข้ากับบริบทใหม่ ๆ และปัจจุบันระบบอุปถัมภ์ยังคงมีอิทธิพลอยู่ไม่น้อยในระบบการเมืองของไทย เพียงแต่เปลี่ยนวิธีการไปตามกาลเวลาและรูปแบบของของสังคมที่แปรเปลี่ยนตามเศรษฐกิจและสังคมโดยเฉพาะการนำระบบอุปถัมภ์มาใช้เป็นกลไกในการแสวงหาอำนาจทางการเมืองภายใต้ระบอบประชาธิปไตย จนเกิดเป็นวัฒนธรรมประชาธิปไตยแบบอุปถัมภ์ ซึ่งเมื่อเกิดระบบอุปถัมภ์ขึ้นแล้วนั้น สิ่งตามมา คือ ลักษณะของความสัมพันธ์ที่เกื้อหนุนหรือแลกเปลี่ยนผลประโยชน์ระหว่างกัน ก่อให้เกิดการแบ่งกลุ่มหรือแบ่งแยกเป็นพวกพ้องกันอย่างชัดเจน และเมื่อนักการเมืองอยู่ภายใต้ร่มเงาของคำว่า ระบบอุปถัมภ์ ก็ย่อมส่งผลให้เกิดการใช้อำนาจที่ได้มาในการเอื้อประโยชน์ให้กับคนใกล้ชิด เพื่อการตอบแทนซึ่งกันและกัน เน้นการมุ่งแสวงหาผลประโยชน์ให้กับตนเองหรือพวกพ้องมากกว่าการดำเนินการใด ๆ ที่จะเป็นประโยชน์ต่อสังคมส่วนรวม ซึ่งส่งผลเสียอย่างร้ายแรงเพราะระบบอุปถัมภ์เป็นรากฐานสำคัญของปัญหาคอร์รัปชันและการใช้อำนาจในทางมิชอบ ซึ่งสร้างความเสียหายต่อประเทศชาติในวงกว้าง (อชิตพล ตากันธะ, 2563) ซึ่งระบบอุปถัมภ์นี้ ส่งผลกระทบต่อศรัทธาของประชาชนต่อนักการเมืองในด้านการขาดความไว้วางใจว่า นักการเมืองนี่จะเป็นที่พึ่งให้กับประชาชนได้แท้จริงหรือไม่ หรือมุ่งเข้ามาเพื่อแสวงหาผลประโยชน์ให้กับตนเองและพวกพ้อง

3. การทุจริตคอร์รัปชัน

การทุจริตคอร์รัปชัน ถือเป็นปัจจัยสำคัญประการหนึ่งที่ส่งผลกระทบต่อศรัทธาของประชาชนที่มีต่อนักการเมือง ทั้งนี้การทุจริตคอร์รัปชัน ก็ถือเป็นผลพวงอีกประการหนึ่งที่สืบเนื่องมาจากระบบอุปถัมภ์ในการเมืองของประเทศไทย โดยคำว่า การคอร์รัปชัน (Corruption) มีรากศัพท์มาจากภาษาละตินว่า Corruptus แปลว่า break to pieces completely หรือ แตกออกเป็นเสี่ยงๆ มีความหมายที่คล้ายคลึงหรือใกล้เคียงกับคำว่า “การฉ้อราษฎร์บังหลวง” กล่าวคือ การฉ้อราษฎร์บังหลวง หมายถึงการเบียดบังยกยอกทรัพย์สินของรัฐหรือของสาธารณะมาเป็นของตัวเอง และอาจมีความหมายรวมถึงการกินสินบนและการแสวงหาอำนาจ โดยวิธีการที่ผิดทำนองคลองธรรมด้วย ซึ่งตรงกับความหมายของการคอร์รัปชันในภาษาอังกฤษ (Kraiwichian, 1967) ในขณะที่ Gunnar Myrdal (1968) ได้ให้ความหมายของการคอร์รัปชันว่าเป็นคำที่มีความหมายกว้างขวาง หมายถึง การกระทำทุกอย่างที่เป็นไปโดยมิชอบ หรือเป็นการกระทำเพื่อประโยชน์

ส่วนตัว โดยใช้อำนาจและอิทธิพลที่มีอยู่ในตำแหน่งหน้าที่หรืออาศัยฐานะตำแหน่งพิเศษที่ตนมีอยู่ในกิจสาธารณะ รวมทั้งการกินสินบนด้วย ซึ่งสอดคล้องกับ Edward van Roy (1970) ที่ได้ให้ความหมายของคำว่า “คอร์รัปชัน” ว่าเป็น การใช้อำนาจเพื่อให้ได้มาซึ่งผลกำไร ความชอบพอหรืออภิสิทธิ์ หรือเพื่อผลประโยชน์ของกลุ่มหรือชนชั้น ซึ่งออกมาในรูปของการกระทำที่ละเมิดกฎหมายหรือละเมิดมาตรฐานความประพฤติทางศีลธรรมจรรยาที่สังคมยอมรับ โดยการคอร์รัปชันในส่วนที่เกี่ยวกับการรับสินบนนั้นเป็นถ้อยคำที่มีความหมายอย่างกว้างขวาง ครอบคลุมถึงการใช้อำนาจหน้าที่ในทางที่ผิด อันเกิดจากการเห็นประโยชน์ส่วนตนเป็นที่ตั้งซึ่งไม่จำเป็นต้องเป็นเงินตราเสมอไป ซึ่งจากการศึกษางานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการศึกษาการคอร์รัปชันทางการเมืองในประเทศไทย พบว่า จอมขวัญ กลับบ้านเกาะ (2564) ได้ทำการศึกษาเรื่อง การคอร์รัปชันทางการเมืองในประเทศไทย พ.ศ. 2540-2560 พบว่า เงื่อนไขของการคอร์รัปชันทางการเมืองในประเทศไทย เกิดจาก สังคมไทยมีลักษณะเป็นสังคมอุปถัมภ์ (Patron-Client Society) ความยากจนและการศึกษาดำ รวมทั้งสังคมนีมีความเป็นพวกพ้องสูง (Cronyism) จึงเป็นจุดอ่อนให้ระบบการเมืองที่ไม่พึงประสงค์แทรกแซงได้ง่ายทั้งเชิงลึกในระดับท้องถิ่นและเชิงกว้างในระดับประเทศ จนกลายเป็นเงื่อนไขไปสู่การคอร์รัปชันทางการเมืองผ่านกลไกในรูปเครือข่ายของระบบอุปถัมภ์ ซึ่งปัญหาการทุจริตคอร์รัปชันส่งผลกระทบต่อภาพลักษณ์ของประเทศในเชิงลบจากสายตาของต่างประเทศ และส่งผลเชิงลบต่อการพัฒนาประเทศในแทบทุกด้าน โดยเฉพาะการพัฒนาทางเศรษฐกิจ การค้าและการลงทุน เป็นอุปสรรคต่อการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานหรือโครงสร้างขนาดใหญ่ของรัฐ ดังนั้นปัญหาการคอร์รัปชันจึงผูกพันแนบแน่นกับการก่อร่างสำนักทางการเมืองของประชาชน รวมถึงศรัทธาของประชาชนที่มีต่อการเมือง และนักการเมืองด้วย

4. พรรคการเมืองไทยที่ขาดความเป็นสถาบันทางการเมืองอย่างแท้จริง

ปัจจัยสำคัญที่ทำให้ประเทศไทยยังไม่ประสบความสำเร็จทางด้านสถาบันการเมืองเท่าที่ควร คือ การมีกลุ่มอิทธิพล เข้ามาแทรกแซงทางการเมืองมาตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน ได้แก่ ข้าราชการ โดยเฉพาะทหาร นายทุน และนักการเมือง ซึ่งต่างมีบทบาทและมีการต่อสู้แย่งชิงอำนาจกันอย่างต่อเนื่องตลอดประวัติศาสตร์การเมืองไทย ในปัจจุบัน แม้จะมีการจัดตั้งพรรคการเมืองใหม่หลายพรรค เช่น พรรคภูมิใจไทย พรรคอนาคตใหม่ พรรคชาติพัฒนา พรรคพลังประชารัฐ ฯลฯ และแม้ประเทศไทยมีกฎหมายที่เปิดให้จัดตั้งพรรคการเมืองได้อย่างถูกต้องตามกฎหมาย แต่พรรคการเมืองส่วนใหญ่ยังขาดความเป็นสถาบันทางการเมืองที่แท้จริง โดยมักเป็นเพียงกลุ่มผลประโยชน์ที่รวมตัวกันในรัฐสภา เพื่อสนับสนุนผู้นำทางการเมือง โดยสมาชิกทั้งจากสภาผู้แทนราษฎรและวุฒิสภามักรวมกลุ่มในลักษณะที่เรียกว่า “มุ้งการเมือง” เพื่อใช้ต่อรองผลประโยชน์ทางการเมืองพรรคการเมืองเหล่านี้ส่วนใหญ่จึงเป็น พรรคการเมืองที่ยึดโยงกับตัวบุคคล ขาดความเข้มแข็งในฐานะสถาบันทางการเมืองอย่างแท้จริง (ไพโรวัลย์ เคนพรม, 2560) นอกจากนั้นแล้วสาเหตุที่ทำให้พรรคการเมืองไทยขาดความเป็นสถาบันทางการเมืองอย่างแท้จริงอีกประการที่สำคัญ คือ ความไม่ต่อเนื่องของการมีอยู่ โดยเฉพาะอย่างยิ่งการถูกยุบเลิกเมื่อมีการรัฐประหาร รวมถึงการที่พรรคการเมืองมักมีบทบาทที่ถูกครอบงำโดยอำนาจรัฐหรือผลประโยชน์ของนายทุน ทำให้ขาดความเข้มแข็ง การสร้างการยอมรับจากประชาชนทำได้

ยาก อีกทั้งยังพบว่า ในประเทศไทยนั้นหลักจากมีการเปลี่ยนแปลงระบอบการบริหารทุกครั้งมีการแทรกแซงเกิดความเสื่อมเสียของทางการเมือง กติกาทุกทำลายก่อให้เกิดการแทรกแซงทางการเมือง ไม่ว่าจะเป็นกลุ่มหลังผลประโยชน์กลุ่มนายทุนรายใหญ่หรือกระทั่งคณะทหาร อันทำให้สถาบันการบริหารประเทศหลักของระบบการเมืองแบบประชาธิปไตยคือพรรคการเมือง เกิดความอ่อนแอ ไม่สามารถจะพัฒนาประเทศอย่างต่อเนื่อง ซึ่งส่งผลให้นักการเมืองหรือพรรคการเมืองขาด “ความเป็นสถาบันทางการเมือง” ขาดการยอมรับจากประชาชน พรรคการเมืองถูกมองว่าเป็นการสนับสนุนพวกมีอิทธิพลหรือเป็นการรวมกลุ่มกันเพื่อหาผลประโยชน์ของกลุ่มหรือบุคคล ขาดอุดมการณ์ทางการเมือง ไม่มีระเบียบวินัย แดกแยกระส่ำระสาย (Huntington, 1963) ซึ่งทำให้เกิดความเสื่อมศรัทธาของประชาชนทั้งสิ้น

5. การขาดคุณธรรมจริยธรรมของนักการเมือง

การขาดคุณธรรมจริยธรรมของนักการเมืองหมายถึง การไม่ยึดมั่นในหลักการความดีและความถูกต้องในการประพฤติปฏิบัติหน้าที่ เช่น การไม่ซื่อสัตย์สุจริต โก่งกิน เอาประโยชน์ส่วนตัวมากกว่าประโยชน์ส่วนรวม การขาดความรับผิดชอบ ไม่เคารพกฎหมาย ไม่ยึดมั่นในสถาบันหลักของประเทศ การกระทำเหล่านี้ส่งผลเสียต่อความไว้วางใจของประชาชนและทำให้การปกครองประเทศเสื่อมถอยลง โดยสาเหตุสำคัญของการขาดคุณธรรมจริยธรรมทางการเมือง มาจากผู้บริหารระดับสูง ทั้งข้าราชการและนักการเมือง รวมถึงผู้มีอำนาจทางการเมือง ที่เข้ามาด้วยการใช้เงินจำนวนมากมหาศาล ซึ่งเมื่อได้อำนาจแล้ว มักใช้ตำแหน่งเพื่อถอนทุนหรือแสวงหาผลประโยชน์จากงบประมาณและโครงการต่าง ๆ ในรูปแบบที่ไม่สุจริต เช่น การโกงการเลือกตั้ง ความโลภในการขอกู้เงินรัฐเพื่อทำโครงการท้องถิ่น การฉ้อราษฎร์บังหลวง การช่วยเหลือพวกพ้องให้ได้เลื่อนตำแหน่ง หรือรอดพ้นโทษ การแทรกแซงการทำงานของข้าราชการ การนำทรัพย์สินหรืองบประมาณของรัฐมาใช้ในการประโยชน์ส่วนตัว การบังคับข้าราชการให้ทำผิดแทนตน การออกกฎหมายเอื้อประโยชน์แก่ตนเองการรับสินบน และการใส่ร้ายป้ายสีนักการเมืองฝ่ายตรงข้ามนักการเมืองที่ดีควรมี 1) จริยธรรมพื้นฐาน ได้แก่ ความรับผิดชอบต่อสังคมและปฏิบัติตามหน้าที่ 2) ความยุติธรรม ไม่โกงชาติบ้านเมือง และ 3) การยึดอุดมคติ มีมโนธรรม เสียสละ และควบคุมตนไม่ให้ตกไปในทางต่ำตามมาตรฐานสากล โดยสรุป การขาดคุณธรรมจริยธรรมของนักการเมืองไทยเกิดจากการไม่ปฏิบัติตามกฎหมาย กฎระเบียบ และศีลธรรมที่ควบคุมพฤติกรรมของคนในสังคมนำไปสู่ผลเสียต่อการเมืองและประเทศชาติ เพราะความหลงใหลในอำนาจ ยศศักดิ์ และเงินทอง จนก่อให้เกิดความขัดแย้งด้านผลประโยชน์ทั้งส่วนตัวและส่วนรวม (พระศิลาศักดิ์สุเมธ และคณะ, 2565: 133)

กล่าวโดยสรุป ปัจจัยที่มีผลต่อวิกฤตศรัทธาของประชาชนที่มีต่อนักการเมืองไทย ประกอบด้วยสาเหตุหลัก 5 ประการ คือ 1) การยึดติดกับรูปแบบของประชาธิปไตย คือ การที่ประชาชนขาดความเข้าใจถึงหลักในการปกครองแบบประชาธิปไตยอย่างแท้จริง โดยการเมืองไทยยังจัดเป็นประชาธิปไตยแค่เปลือก กล่าวว่เน้นเพียงโครงสร้างหรือสถาบันทางการเมืองภายนอก ขาดการมีส่วนร่วมในทางการเมือง ปลอ่ยให้การเมืองเป็นเรื่องของนักการเมืองและข้าราชการที่มีอำนาจเข้ามากำหนดนโยบายและปกครองบ้านเมือง 2) ระบบอุปถัมภ์ เมื่อนักการเมืองอยู่ภายใต้ร่มเงาของคำว่า ระบบอุปถัมภ์ ก็ย่อมส่งผลให้เกิดการใช้อำนาจที่ได้มาใน

การเอื้อประโยชน์ให้กับคนใกล้ชิด เพื่อการตอบแทนซึ่งกันและกัน เน้นการมุ่งแสวงหาผลประโยชน์ให้กับตนเองหรือพวกพ้องมากกว่าการดำเนินการใด ๆ ที่จะเป็นประโยชน์ต่อสังคมส่วนรวม 3) การทุจริตคอร์รัปชัน คือ การใช้อำนาจเพื่อให้ได้มาซึ่งผลกำไร ความชอบพอหรืออภิสิทธิ์ หรือเพื่อผลประโยชน์ของกลุ่มหรือชนชั้น ซึ่งออกมาในรูปของการกระทำที่ละเมิดกฎหมายหรือละเมิดมาตรฐานความประพฤติทางศีลธรรมจรรยาที่สังคมยอมรับ ซึ่งปัญหาการทุจริตคอร์รัปชันส่งผลต่อภาพลักษณ์ของประเทศในเชิงลบจากสายตาของต่างประเทศ และส่งผลเชิงลบต่อการพัฒนาประเทศในแทบทุกด้าน 4) พรรคการเมืองไทยที่ขาดความเป็นสถาบันทางการเมืองอย่างแท้จริง เกิดจากการมีกลุ่มอิทธิพล เข้ามาแทรกแซงทางการเมืองมาตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน ได้แก่ ข้าราชการ โดยเฉพาะทหาร นายทุน และนักการเมือง และการขาดความไม่ต่อเนื่องของการมีอยู่ โดยเฉพาะอย่างยิ่งการถูกยุบเลิกเมื่อมีการรัฐประหาร รวมถึงการที่พรรคการเมืองมักมีบทบาทที่ถูกครอบงำโดยอำนาจรัฐหรือผลประโยชน์ของนายทุน ทำให้ขาดความเข้มแข็ง ทำให้เกิดความเสื่อมศรัทธาของประชาชนทั้งสิ้น และ 5) การขาดคุณธรรมจริยธรรมของนักการเมือง คือ การที่นักการเมืองหมายถึง การไม่ยึดมั่นในหลักการความดีและความถูกต้องในการประพฤติปฏิบัติหน้าที่ ไม่ยึดมั่นในสถาบันหลักของประเทศ เมื่อได้อำนาจแล้ว มักใช้ตำแหน่งเพื่อถนอมทุนหรือแสวงหาผลประโยชน์จากงบประมาณและโครงการต่าง ๆ ในรูปแบบที่ไม่สุจริต ซึ่งสอดคล้องกับ ปัจจัย 8 ประการที่ส่งผลต่อวิกฤตศรัทธาในระบบการเมืองไทย ซึ่งสังเคราะห์โดย พระครูธรรมธรรวรุฒิ จิตตญาณ (สุวรรณจู) (2566) (ไม่สอดคล้องกับการอ้างอิงท้ายบท) ที่สรุปไว้ว่า ปัจจัยที่ส่งผลต่อวิกฤตศรัทธาในระบบการเมืองไทย ได้แก่

1. การยึดติดกับรูปแบบของประชาธิปไตยทำให้การพัฒนาระบบประชาธิปไตยหยุดชะงัก และไม่สามารถปรับตัวให้เหมาะสมกับสังคมไทยได้
2. ระบบอุปถัมภ์ส่งเสริมการแต่งตั้งบุคคลจากสายสัมพันธ์มากกว่าความสามารถ ทำลายความเสมอภาคทางการเมือง
3. การแทรกแซงทางการเมืองของทหารไทยทำให้เกิดความไม่ต่อเนื่องของรัฐบาลประชาธิปไตย และลดทอนบทบาทของประชาชน
4. การบริหารราชการแผ่นดินแบบรัฐรวมศูนย์ก่อให้เกิดความเหลื่อมล้ำในการพัฒนาและการจัดสรรทรัพยากรในภูมิภาคต่าง ๆ
5. การทุจริตคอร์รัปชันทำให้เกิดการสูญเสียงบประมาณแผ่นดินและลดความไว้วางใจของประชาชนต่อรัฐ
6. พรรคการเมืองไทยที่ขาดความเป็นสถาบันทางการเมืองอย่างแท้จริงนำไปสู่การเมืองที่ไม่มั่นคง และการขาดอุดมการณ์พัฒนาประเทศอย่างยั่งยืน
7. การพัฒนาทางเศรษฐกิจของไทยขาดความทั่วถึง ทำให้ประชาชนส่วนหนึ่งรู้สึกถูกทอดทิ้งจากระบบ
8. การขาดคุณธรรมจริยธรรมของนักการเมืองทำให้ประชาชนเสื่อมศรัทธาและไม่เห็นคุณค่าของการเลือกตั้งหรือการมีส่วนร่วมทางการเมือง

ความสำคัญของการแก้ไขวิกฤตศรัทธาของประชาชนที่มีต่อนักการเมืองไทย

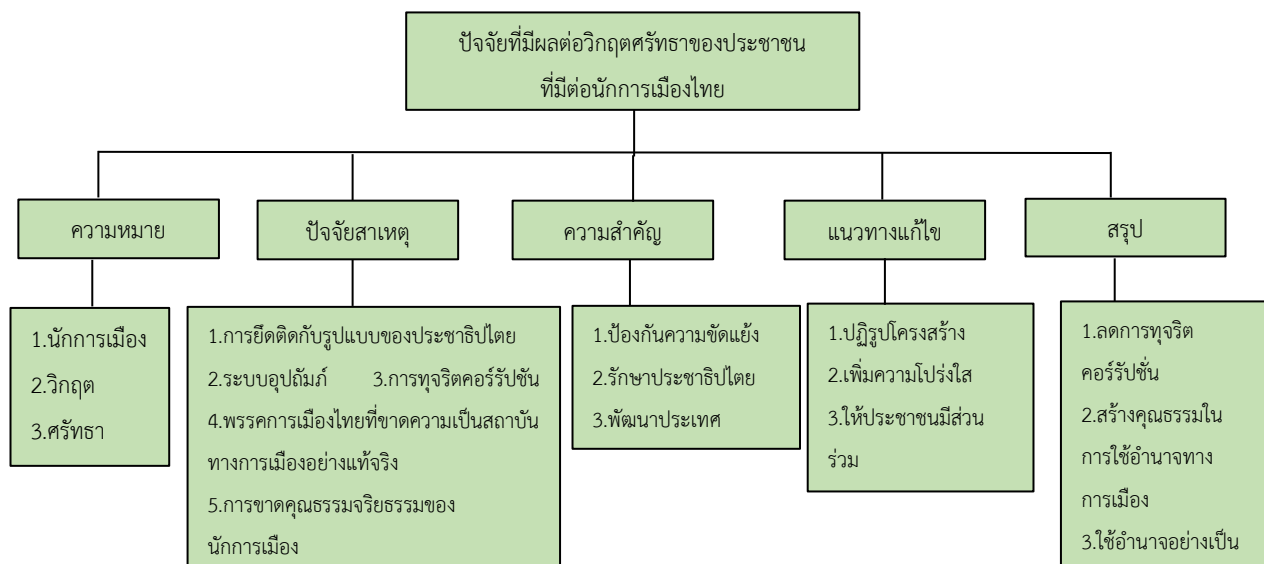
ในช่วงหลายปีที่ผ่านมาวิกฤตศรัทธามีแนวโน้มรุนแรงขึ้น ประชาชนแสดงความไม่พอใจต่อพรรคการเมืองและนักการเมืองผ่านการเคลื่อนไหวทางสังคม การเลือกตั้ง การใช้สื่อออนไลน์ ซึ่งสะท้อนถึงความสิ้นหวังต่อกลไกทางการเมืองแบบเดิม (พิชาย รัตนดิถ ฌ ภูเก็ต, 2568) ปัญหาดังกล่าวมีรากเหง้ามาจากความขัดแย้งระหว่างกลุ่มอำนาจเก่าและใหม่ การกลับคำสัญญาทางการเมือง และการเอื้อผลประโยชน์ให้กลุ่มทุนมากกว่าประชาชน นำไปสู่ภาวะเบื่อหน่ายและการไม่เข้าร่วมทางการเมือง ซึ่งเป็นอันตรายต่อประชาธิปไตย เนื่องจากทำให้กลไกตรวจสอบและถ่วงดุลอ่อนแอลง เปิดโอกาสให้การทุจริตและการใช้อำนาจโดยมิชอบเพิ่มสูงขึ้น ดังนั้นการแก้ไขวิกฤตศรัทธาจึงมีความสำคัญไม่เพียงเพื่อรักษาเสถียรภาพทางการเมือง แต่เพื่อป้องกันภาวะสิ้นหวังของประชาชนที่อาจกลายเป็นอุปสรรคต่อการพัฒนาประเทศอย่างยั่งยืน แนวทางสำคัญ คือ ความรับผิดชอบต่อสังคม โดยการปฏิบัติหน้าที่เต็มกำลังเพื่อประโยชน์ของประเทศชาติและประชาชน พร้อมรักษา หลักคุณธรรมจริยธรรม และยึดมั่นในคำมั่นสัญญาที่ให้ไว้ หากเกิดความผิดพลาดต้องกล้า ยอมรับและขอโทษอย่างจริงใจ เพื่อสร้างความน่าเชื่อถือและความไว้วางใจในระยะยาว โดยปัจจัยสำคัญที่ทำให้พรรคการเมืองได้รับความนิยมและเป็นที่ยอมรับของประชาชน คือ การสร้างภาพลักษณ์ที่ดีหากเปรียบภาพลักษณ์ของพรรคการเมืองเป็นภาพลักษณ์ประเภทของสินค้าและบริการนั้น พรรคการเมืองก็เปรียบเสมือนบริษัท ที่มีสมาชิกพรรคที่เปรียบเสมือนสินค้าโดยประชาชนทั่วไปสามารถเลือกสรรสินค้า (สมาชิกพรรค) ที่มีคุณภาพตรงตามความต้องการมาใช้บริการตามเจตจำนงที่ตั้งใจไว้นั้นคือ การเลือกสมาชิกพรรคการเมืองมาดำเนินการบริหารประเทศและทำการบำบัดทุกข์บำรุงสุขให้กับประชาชน (Wongmontha, 1998) และนักการเมืองที่จะก่อให้เกิดศรัทธาขึ้นในหัวใจของประชาชน พึงมีคุณสมบัติที่สำคัญ คือ 1) ต้องทำงานเชิงรุก หมั่นลงพื้นที่พบปะประชาชนด้วย สร้างสัมพันธ์ที่ดี 2) เผยแพร่ภาพลักษณ์พึงประสงค์ของพรรคที่แท้จริงไปยังประชาชนให้ได้รับทราบ โดยใช้สื่อสมัยใหม่ต่าง ๆ 3) ขั้นตอนการสรรหาและเลือกบุคคลเข้ามาเป็นสมาชิกของพรรคต้องมีการพิจารณากลั่นกรองอย่างละเอียดถี่ถ้วน 4) พรรคการเมืองต้องกำหนดมาตรฐานการปฏิบัติงาน และมาตรฐานทางจริยธรรมและจรรยาบรรณ และ 5) สมาชิกพรรคการเมืองต้องพัฒนาทักษะความรู้ ความสามารถ ทักษะคนดี และบุคลิกภาพของตนเอง (ธนบัตร อัมมมงคลพันธ์, 2565)

องค์ความรู้จากการศึกษา

ประเทศไทยกำลังเผชิญกับภาวะความขัดแย้งและความเปราะบางทางการเมืองที่รุนแรงกว่าที่ผ่านมา ความแตกแยกในสังคม ความไม่ไว้วางใจต่อสถาบันการเมือง ปัญหาทุจริตคอร์รัปชันที่ฝังรากลึก ล้วนเป็นปัจจัยที่บั่นทอนศรัทธาของประชาชนต่อระบบการเมือง ภาวะดังกล่าวทำให้ประชาชนจำนวนมากมองว่าการเมืองเป็นเรื่องไกลตัวขาดความหวังต่อการเปลี่ยนแปลง และเริ่มละทิ้งการมีส่วนร่วมทางการเมือง โดยสาเหตุหลักมี 5 ประการสำคัญ คือ 1) การยึดติดกับรูปแบบของประชาธิปไตย 2) ระบบอุปถัมภ์ 3) การทุจริตคอร์รัปชัน 4)

พรรคการเมืองไทยที่ขาดความเป็นสถาบันทางการเมืองอย่างแท้จริง และ 5) การขาดคุณธรรมจริยธรรมของนักการเมืองดังนั้นก็มีความจำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องแก้ไขวิกฤตศรัทธา เพื่อให้ประชาชนหันมามีส่วนร่วมกับการเมืองมากยิ่งขึ้น เพราะการแก้ไขวิกฤตศรัทธาไม่ได้เป็นเพียงการฟื้นฟูภาพลักษณ์ของนักการเมืองหรือระบบการเมืองเท่านั้น แต่ยังมีนัยสำคัญต่อการป้องกันความขัดแย้งทางสังคม การรักษาเสถียรภาพของระบอบประชาธิปไตย และการสร้างความเข้มแข็งให้กับโครงสร้างประเทศ เพราะเมื่อประชาชนหมดศรัทธา กลไกการตรวจสอบและถ่วงดุลก็จะอ่อนแอลง เปิดช่องให้เกิดการใช้อำนาจในทางมิชอบ ส่วนแนวทางแก้ไข พบว่าการฟื้นฟูศรัทธาของประชาชนจำเป็นต้องดำเนินการโดยการสร้างภาพลักษณ์ที่ดี การเลือกสมาชิก พรรคการเมืองมาดำเนินการบริหารประเทศและทำการบำบัดทุกข์บำรุงสุขให้กับประชาชนที่มีคุณสมบัติเหมาะสม คือ ทำงานเชิงรุก ในการทำงานต้องมีการกำหนดมาตรฐานการปฏิบัติงาน และมาตรฐานทางจริยธรรมและจรรยาบรรณ และต้องพัฒนาทักษะความรู้ ความสามารถ ทักษะคนดี และบุคลิกภาพของตนเอง เพื่อให้เป็นผู้มีความรู้ความสามารถที่เหมาะสม สามารถเข้ามาทำหน้าที่ได้ด้วยความสามารถของตนเองที่ได้รับการยอมรับจากประชาชน ไม่ใช่มาด้วยระบบอุปถัมภ์ ซึ่งเป็นสาเหตุของการทุจริตคอร์รัปชัน

สุดท้ายข้อสรุปที่ได้จากการศึกษา คือ วิกฤตศรัทธาของประชาชนที่มีต่อนักการเมืองไทยเป็นปัญหาที่มีความซับซ้อนและเชื่อมโยงหลายมิติ ซึ่งต้องการการแก้ไขอย่างจริงจังทั้งในระดับโครงสร้างและระดับพฤติกรรมของผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง เพื่อให้ระบบการเมืองกลับมาเป็นกลไกที่ประชาชนไว้วางใจและพึ่งพาได้อย่างแท้จริง สามารถสรุปได้ตามภาพที่ 1 ดังนี้

ภาพที่ 1 องค์ความรู้ที่ได้รับจากการศึกษาเรื่องปัจจัยที่มีผลต่อวิกฤตศรัทธาของประชาชนที่มีต่อนักการเมืองไทย

สรุปและข้อเสนอแนะ

ปัจจัยที่มีผลต่อวิกฤตศรัทธาของประชาชนที่มีต่อนักการเมืองไทย มิได้เป็นเพียงปัญหาที่เกิดขึ้นอย่างฉับพลันหรือเป็นปรากฏการณ์ชั่วคราว หากแต่เป็นปัญหาเชิงโครงสร้างที่ฝังรากลึกมานาน โดยมีสาเหตุทั้งในมิติทางประวัติศาสตร์ สังคม การเมือง และวัฒนธรรมการปกครอง ปัจจัยสำคัญที่ทำให้ประชาชนสูญเสียความเชื่อมั่น ได้แก่ ปัญหาการทุจริตคอร์รัปชัน การขาดคุณธรรมและจริยธรรมในหมู่นักการเมือง การใช้อำนาจรัฐในทางมิชอบเพื่อผลประโยชน์ของกลุ่มตน ระบบอุปถัมภ์ที่ยังรากลึก และความอ่อนแอของพรรคการเมืองที่ยังไม่อาจทำหน้าที่เป็นสถาบันทางการเมืองที่แท้จริงได้อย่างมั่นคง ปรากฏการณ์เหล่านี้ส่งผลให้ประชาชนเกิดความรู้สึกท้อแท้ ไม่เชื่อมั่นในระบบการเมือง และมองว่าการเมืองไม่ใช่เครื่องมือในการแก้ไขปัญหาสาธารณะ

วิกฤตศรัทธาดังกล่าวไม่เพียงเป็นอุปสรรคต่อการพัฒนาระบบประชาธิปไตย แต่ยังส่งผลกระทบในวงกว้างต่อเสถียรภาพทางการเมือง เศรษฐกิจ และความสงบเรียบร้อยของสังคม การแก้ไขปัญหาจึงจำเป็นต้องดำเนินการทั้งในระดับโครงสร้าง เช่น การปฏิรูปกระบวนการยุติธรรม การเสริมสร้างความโปร่งใส และการปรับปรุงระบบพรรคการเมือง ให้ทำงานเพื่อผลประโยชน์ของประชาชนอย่างแท้จริง ขณะเดียวกันต้องเร่งสร้างวัฒนธรรมทางการเมืองที่ยึดมั่นในคุณธรรม จริยธรรม และธรรมาภิบาล รวมถึงการเปิดพื้นที่ให้ประชาชนมีส่วนร่วมในทุกระดับของกระบวนการกำหนดนโยบายและกฎหมาย เพื่อสร้างความรู้สึกเป็นเจ้าของและร่วมรับผิดชอบต่อการพัฒนาการเมืองของประเทศ

กล่าวโดยสรุป วิกฤตศรัทธาของประชาชนที่มีต่อนักการเมืองไทย เป็นปัญหาที่ต้องอาศัยการแก้ไขอย่างรอบด้าน ทั้งในเชิงโครงสร้างและการเปลี่ยนแปลงทัศนคติของผู้ที่เกี่ยวข้อง เพื่อให้การเมืองไทยสามารถทำหน้าที่เป็นกลไกสำคัญในการแก้ไขปัญหาสังคม และเป็นที่พักพิงของประชาชนได้อย่างแท้จริง ทั้งนี้ ความสำเร็จของการแก้ไขวิกฤตศรัทธาย่อมจะส่งผลโดยตรงต่อการเสริมสร้างเสถียรภาพของระบอบประชาธิปไตย และนำพาประเทศไปสู่การพัฒนาอย่างยั่งยืน

บรรณานุกรม

- จอมขวัญ กลับบ้านเกาะ. (2564). การคอร์รัปชันทางการเมืองในประเทศไทย พ.ศ. 2540-2560. *วารสารรังสิตบัณฑิตศึกษาในกลุ่มธุรกิจและสังคมศาสตร์*, 8(1), 19-33.
- ธนบัตร อัสภูมิมงคลพันธ์. (2565). ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อภาพลักษณ์ของพรรคการเมืองไทยที่พึงประสงค์. *วารสารจิตวิทยาพุทธศาสตร์ประยุกต์เพื่อสังคม*, 8(2), 149-164.
- นิธิ เอียวศรีวงศ์. (17 กุมภาพันธ์ 2566). *วิกฤตศรัทธาของพุทธศาสนา*.
<https://prachatai.com/journal/2021/01/91074>
- บุญศรี มีวงศ์อุโฆษ. (2551). *กฎหมายรัฐธรรมนูญ*. โครงการตำราและเอกสารประกอบการสอนมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.

- ปราชญา กล้าพันธุ์. (2562). *คุณธรรมจริยธรรมผู้นำรัฐ*. สำนักพิมพ์ข้าวฟ่าง.
- พระครูธรรมธรวรวิจิตร จิตตญาณ (สุวรรณภู). (2566). วิถีชีวิตของประชาชนที่มีต่อระบบการเมืองการปกครองไทยในปัจจุบัน. *Interdisciplinary Academic and Research Journal*, 3(6), 1–12.
- พระศัลยาณัฏฐ์สมเฒ่า, พระมหาไทยน้อย ญาณเมธี (สลาตงสิงห์), วิมลพร สุวรรณแสนทวี และอุทัย ฤคตหิน. (2565). จริยธรรมนักการเมืองไทยในปัจจุบัน. *วารสารรัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาราชวิทยาลัย*, 2(3), 130–138.
- พิชัย รัตนดิลก ณ ภูเก็ต. (28 มิถุนายน 2568). พรรคการเมืองไทย: บทบาทการปรับตัวในยุควิกฤตศรัทธาและความขัดแย้ง. *MGR Online*. <https://mgronline.com/daily/detail/9680000060776>
- ไพโรจน์ เกษม. (2560). *หลักรัฐศาสตร์*. สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ไพโรจน์ ปุริมาต. (2566). วัฒนธรรมการเมือง ระบบอุปถัมภ์ กับเครือข่ายความสัมพันธ์ในการพัฒนาการเมืองท้องถิ่น. *วารสารมหาวิทยาลัยราชภัฏวชิรเวศน์*, 10(11), 178–189.
- มงคลเลิศ ด่านธำนิทร์. (2551). *หลักจิตตคตินิยมและมรดกทางวัฒนธรรมเพื่อพัฒนาสังคมทันสมัย*. สถาบันวิจิตรทัศน์.
- ลิขิต อธิเวดิน. (2543). *การกระจายอำนาจและการมีส่วนร่วมในการพัฒนาชนบท*. ศูนย์วิจัยคณะรัฐศาสตร์, มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- วิทยากร เชียงกุล. (1 กุมภาพันธ์ 2565). *หลักการปกครองระบอบประชาธิปไตย*. [http:// www. Witayakorndub.wordpress.com/ democratic](http://www.Witayakorndub.wordpress.com/democratic)
- เวชสุวรรณ อาภาวิชัย. (2566). การตัดสินใจเลือกตั้งนายกเทศมนตรีของประชาชนเขตเทศบาลเมืองมุกดาหาร จังหวัดมุกดาหาร. *วารสารสถาบันวิจัยพัฒนธรรม*, 12(2), 97–108.
- ศุทธิกานต์ มีจัน. (2557). *พรรคการเมืองและการเลือกตั้ง*. วิทยาลัยการเมือง การปกครอง มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.
- สำนักงานคณะกรรมการการเลือกตั้ง. (2566). *รายงานการเลือกตั้ง*. สำนักงานคณะกรรมการการเลือกตั้ง. <https://ectreport66.ect.go.th/overview>
- สำนักวิจัย ซูเปอร์โพล. (11 มีนาคม 2568). วิถีชีวิตของชาวมติ ‘ซูเปอร์โพล’ เผยการเมืองเข้าสู่ทางตัน. *สำนักวิจัย ซูเปอร์โพล*. <https://www.thaipost.net/politics-news/787401/>
- สุพิทักษ์ โตเพ็ง. (2564). บทบาทของนักการเมืองกับหลักธรรมาภิบาลในองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น. *วารสารการวิจัยจัดการบริหารการพัฒนา*, 11(3), 473–488.
- อชิตพล ตากันธะ. (2563). ระบบอุปถัมภ์: อุปสรรคการพัฒนาพลเมืองในระบอบประชาธิปไตยของไทย. *วารสารสันติสุขปริทรรศน์*, 1(2), 47–60.

- Almond, G. A., & Verba, S. (1963). *The civic culture: Political attitudes and democracy in five nations*. Princeton University Press. <https://doi.org/10.1515/9781400874569>
- Easton, D. (1975). A Re-Assessment of the Concept of Political Support. *British Journal of Political Science*, 5(4), 435-457.
- Evan, R. (1970). On the Theory of Corruption. *Economic Development and Cultural Change*, 19(1), 86-110.
- Gunnar, M. (1968). The Folklore of Corruption. *The Asian Magazine*. 18(24), 100-110.
- Huntington, S. P. (1963). *Political Order in Changing Societies*. Yale University Press.
- Kraiwichian, T. (1967). *Law and corruption. Memorial in the cremation ceremony Mr. Chanai Ratnodom*. Prime Minister Printing Office.
- Transparency International. (2023). *Corruption Perceptions Index*. <https://www.transparency.org/en/cpi/2023>
- Wongmontha, S. (1998). *Practical Public Relations*. A.N. Press.